

II. MISCELLANEA

*ROCZNIK PRZEMYSKI, t. 58
LITERATURA I JĘZYK, z. 2 (26) 2022*

KATARZYNA BEDNARZ-SOJA (Przemyśl)

ORCID: 0000-0003-2090-7833

FORMY PROMOWANIA CZYTELNICTWA W KONTEKŚCIE KULTURALNO-SPOŁECZNYCH FUNKCJI BIBLIOTEKI NA PRZYKŁADZIE PRZEMYSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ IM. IGNACEGO KRASICKIEGO

Abstract

**FORMS OF PROMOTING READING IN THE CONTEXT OF CULTURAL AND SOCIAL FUNCTIONS
OF A LIBRARY ON THE EXAMPLE OF THE IGNACY KRASICKI PUBLIC LIBRARY IN PRZEMYŚL**

Contemporary public libraries are centers of social life, places of meeting and exchanging thoughts, which contribute to consolidating social bonds. In recent years, the changes in culture and education made librarians face new challenges and the development of information society brought changes to the image of library institutions. Libraries are changing, influenced by the environment and the needs of their users; they eliminate barriers, add alternative forms of cultural and educational activity to their offer, as well as performing communication and entertainment functions. In order to promote readership and develop reading culture they get involved in carrying out social and culture-making tasks. Also the Public Library in Przemyśl is following contemporary changes and development tendencies, contributing to the rich cultural and social history of Przemyśl. It cooperates with the local community, observes the needs of the users, creates information, educational and cultural offer, extending and diversifying it depending on the readers' needs. The Library in Przemyśl consciously creates its image. It is an open institution which plays an important role in the cultural and social sphere of the town and region.

Keywords: Public Library in Przemyśl, libraries, reading, readership, cultural and social activity

Słowa kluczowe: Przemyska Biblioteka Publiczna, biblioteki, czytelnictwo, działalność kulturalno-edukacyjna

Współcześnie biblioteka publiczna jest ważną przestrzenią kulturalną, centrum życia społecznego, miejscem spotkań i wymiany myśli, co w dużej mierze przyczynia

się do utrwalania więzi społecznych. Zawarte w *Maniście bibliotek publicznych UNESCO/IFLA* cele i wyznaczone funkcje biblioteki publicznej współcześnie jeszcze zyskały na aktualności.

Biblioteka publiczna, lokalne wrota do wiedzy, spełnia podstawowy warunek dla kształcenia trwającego przez całe życie, niezależnego podejmowania decyzji i rozwoju kulturalnego jednostki i grup społecznych [...]. Biblioteka publiczna stanowi lokalny ośrodek informacji, udostępniający od ręki swym użytkownikom materiały i informację z różnych dziedzin wiedzy [...]. Zbiory i usługi muszą obejmować wszystkie rodzaje stosownych mediów i nowoczesnych technologii, jak i materiały tradycyjne. Ich wysoka jakość i zgodność z lokalnymi potrzebami i warunkami mają znaczenie fundamentalne¹.

W ostatnich latach przemiany w sferze kultury i edukacji postawiły przed bibliotekami nowe wyzwania, a rozwój społeczeństwa informacyjnego wpłynął na zmianę wizerunku instytucji bibliotecznych. Zgodnie z koncepcją biblioteki „otwartej”, która zmienia się pod wpływem otoczenia i potrzeb jej użytkowników, wiele instytucji podążyło za koniecznymi zmianami. Stały się placówkami niwelującymi bariery, począwszy od zamkniętych przed czytelnikami magazynów po permanentne wzbogacanie swojej oferty o alternatywne formy działań kulturalno-edukacyjnych².

Biblioteki pełnią dzisiaj wiele funkcji, m.in. edukacyjną, informacyjną, komunikacyjną czy rozrywkową. Nierzadko angażują się w realizację zadań społecznych i kulturotwórczych w celu promocji czytelnictwa i rozwijania kultury czytelniczej. Poszerzają ofertę oraz zmieniają charakter świadczonych usług, w wyniku czego przeobrażają się w lokalne ośrodki kultury³.

Przede wszystkim należy zauważyć udział biblioteki w pośredniczeniu w procesie komunikacji publicznej: piśmienniczej i elektronicznej, określanej również jako mediacja społeczna. W konsekwencji główną rolą instytucji bibliotecznych jest nastawienie na publiczność i na mediacyjny dialog z tą publicznością. Powinnością bibliotek jest nie tylko udostępnianie zasobów, ale i rozpowszechnianie treści informacyjnych oraz organizowanie dostępu do komunikatów i treści⁴. To właśnie biblioteki publiczne w komunikacji publicznej realizują zadania na rzecz publiczności otwartej. Ważnym zadaniem bibliotek jest zespalanie i podtrzymywanie więzi środowiskowych. Instytucje biblioteczne to miejsca spotkań i wymiany myśli, które aranżują integrację środowiska poprzez przedsięwzięcia zbiorowe, zespołowe i ekspozycyjne⁵.

¹ *Działalność bibliotek publicznych. Wytyczne IFLA/UNESCO*, oprac. P. Gill, Warszawa 2002, s. 19.

² *Kulturotwórcze i edukacyjne funkcje bibliotek. Teoria i praktyka*, red. A. Has-Tokarz, R. Malesa, Lublin 2011, s. 17–18.

³ M. Orzoł, M. Wojciechowska, *Czytelnictwo w kontekście analiz i dyskusji nad kapitałem kulturowym i społeczną rolą bibliotek*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2021, R. 27, nr 2 (53), s. 167.

⁴ J. Wojciechowski, *Biblioteka w komunikacji publicznej*, Warszawa 2010, s. 76.

⁵ *Ibidem*, s. 208–209.

Ze względu na pełnione przez biblioteki funkcje, a także społeczne aspekty ich działalności coraz częściej wspomina się o tym, że odgrywają one (obok domu i miejsca pracy) rolę „trzeciego miejsca”, czyli nieformalnej przestrzeni, gdzie użytkownicy czują się swobodnie i komfortowo, wzmacniają poczucie przynależności oraz więzi z innymi osobami⁶. Obecnie biblioteki, świadomie budując swój wizerunek, podejmują liczne działania, których celem jest tworzenie przestrzeni przyjaznej czytelnikowi, a w centrum zainteresowania instytucji znajduje się użytkownik. Książka i usługi biblioteczne to narzędzia służące rozwojowi człowieka. Z tego względu ofertę bibliotek opracowuje się w taki sposób, by trafiała do szerokiego grona odbiorców, a strategię rozwoju i promocji uwzględniają potrzeby użytkowników z różnych grup wiekowych⁷.

Śledząc historię działalności i otoczenie Przemyskiej Biblioteki Publicznej im. Ignacego Krasickiego, należy wskazać, że instytucja funkcjonuje w mieście o bogatej historii, które jest znaczącym ośrodkiem kulturalnym, wydawniczym, siedzibą uczelni wyższych, bibliotek, instytucji kultury i stowarzyszeń. Od początku swojej działalności przemyska biblioteka współpracuje ze środowiskiem lokalnym, obserwuje potrzeby użytkowników, tworzy ofertę informacyjną, edukacyjną i kulturalną, którą wzbogaca i różnicuje w zależności od potrzeb czytelników. Instytucja ta odgrywa kluczową rolę w życiu mieszkańców Przemyśla i powiatu przemyskiego. Umożliwia dostęp do książek, informacji, zapewnia przestrzeń do spotkań, promuje aktywny udział w życiu kulturalnym, oferuje różne formy działań kulturalno-edukacyjnych⁸.

Znaczącą cezurą dla funkcjonowania tej instytucji jest rok 2014, w którym Przemyska Biblioteka Publiczna została przeniesiona do nowego obiektu przy ul. Grodzkiej 8, gdzie uzyskała korzystniejsze niż dotychczas warunki rozwojowe. Można stwierdzić, że data przeprowadzki wyznaczyła nowy, bardziej dynamiczny etap działalności instytucji, głównie ze względu na przestronny lokal usytuowany w centrum miasta i otoczenie licznych placówek kulturalnych i edukacyjnych. Na potrzeby biblioteki zaadaptowano budynek dawnego klasztoru Dominikanek, który od końca XIX w. pełnił funkcję klubu garnizonowego, a także dobudowano nowe skrzydło⁹.

Przemyska Biblioteka Publiczna w nowej siedzibie zintensyfikowała swoją aktywność kulturalną i edukacyjną. Nowa lokalizacja przyciągnęła uwagę czytelników i użytkowników, co wykazały wskaźniki statystyczne. W okresie

⁶ J. Jędrzych, *Ray Oldenburg i jego teoria trzeciego miejsca*, „Warsztaty Bibliotekarskie” 2015, nr 1 [dokument elektroniczny], <http://warsztatybibliotekarskie.pedagogiczna.edu.pl/nr-12015-45/ray-oldenburg-i-jego-teoria-trzeciego-miejsca> [dostęp: 31.08.2022].

⁷ D. Roszkowska, *Biblioteka trzecim miejscem?*, „Warsztaty Bibliotekarskie” 2015, nr 2 [dokument elektroniczny], <http://warsztatybibliotekarskie.pedagogiczna.edu.pl/biblioteka-trzecim-miejscem> [dostęp: 31.08.2022].

⁸ K. Bednarz-Soja, *Cykliczne wydarzenia kulturalno-edukacyjne i programy promocji czytelnictwa w Przemyskiej Bibliotece Publicznej*, „Przemyski Przegląd Kulturalny” 2017, nr 38–39, s. 75.

⁹ D. Szturm-Szajan, *Najnowocześniejsza biblioteka w regionie*, „Super Nowości” 2014, nr 39, s. 9.

poprzedzającym ograniczenie działalności instytucji (z powodu pandemii) zanotowano duży wzrost zainteresowania ofertą kulturalno-edukacyjną PBP. W 2018 r. zorganizowano 659 wydarzeń, w których uczestniczyły 18 373 osoby, natomiast w 2019 r. w 832 wydarzeniach wzięło udział 20 169 osób¹⁰.

Przemyska Biblioteka Publiczna kontynuuje już wypracowane i sprawdzone formy działań: kulturalnych, edukacyjnych i literackich, a także proponuje swoim użytkownikom działania nowe. W niniejszym opracowaniu przedstawione zostały formy działań zrealizowanych w 2021 r., z uwzględnieniem wydarzeń zarówno nowo wprowadzonych do oferty instytucji, jak i tych, które mają swoją tradycję. Według statystycznych danych sprawozdawczych w 2021 r. w przemyskiej bibliotece zorganizowano 586 działań z udziałem 15 576 osób¹¹.

Ważną formą promocji książki i czytelnictwa są spotkania autorskie. W nowej siedzibie PBP z przemyskimi czytelnikami spotkali się pisarze, poeci, dziennikarze, publicyści, kompozytorzy i aktorzy, a wśród nich: Stefan Chwin, Marek Krajewski, Janusz Drzewucki, Ziemowit Szczerek, Inga Iwasiów, Piotr Milewski, Piotr Szewc, Marcin Kydryński, Krzesimir Dębski, Michał Olszański, Andrzej Franaszek, Magdalena Grzebałkowska, o. Leon Knabit, Jacek Hugo-Bader, Adam Robiński, Wiesław Weiss, Radosław Rak, Anna Seniuk, Jan Nowicki, Robert Czerniak, Monika Maciewicz, Stefan Darda, Jarosław Mikołajewski, Wojciech Bonowicz, Michał Rusinek, Łukasz Orbitowski.

Spotkania autorskie organizowane są również w ramach odbywających się od 2019 r. kolejnych edycji Festiwalu Książki „Między pokoleniami”, oryginalnej propozycji biblioteki, której założeniem jest rozbudzenie potrzeb literackich, promowanie wartościowej literatury oraz integracja pokolenia dziadków i wnuków poprzez wspólne działania twórcze¹². W kolejnych dwóch latach instytucja pozyskała fundusze na organizację festiwalu ze środków MKDNIŚ w programie „Promocja czytelnictwa”. W ramach festiwalu odbyły się spotkania z pisarzami dla dorosłych: Magdą Skubisz, Anną Kasiuk, Joanną Bator, Martą Knopik, Mariuszem Szczygłem.

Współcześnie bardzo ważne jest (co można odnieść do form pracy z czytelnikiem dziecięcym i młodzieżowym) przywrócenie w życiu młodego pokolenia kultury literackiej i tworzenie takiego klimatu społecznego, który będzie sprzyjał rozwojowi zainteresowań czytelniczych¹³. Z pewnością klimat taki tworzy m.in. Festiwal Książki „Między pokoleniami”, który jest czasem spotkań z pisarzami oraz

¹⁰ M. Waltoś, *Przemyska Biblioteka Publiczna im. Ignacego Krasickiego w Przemysłu*, „Bibliotekarz” 2021, nr 12, s. 21.

¹¹ Przedstawione dane statystyczne pochodzą z opracowanego przez Przemyską Bibliotekę Publiczną *Sprawozdania merytorycznego z działalności Przemyskiej Biblioteki Publicznej im. Ignacego Krasickiego w 2021 roku*.

¹² M. Maziarz, *III Festiwal Książki „Między pokoleniami”*, „Bibliotekarz” 2022, nr 4, s. 16.

¹³ G. Leszczyński, M. Zajac, *Książka i młody czytelnik. Zbliżenia, oddalenia, dialogi. Studia i szkice*, Warszawa 2013, s. 18.

ilustratorami, daje możliwość rozmowy i zakupu książki z pamiątkowym wpisem autora. W nowym lokalu przemyskiej biblioteki młodzi czytelnicy spotkali się z pisarzami: Renatą Piątkowską, Lidią Miś, Barbarą Gawryluk, Marcinem Pałaszem, Zuzanną Orlińską, Pawłem Beręsewiczem, Katarzyną Ryrych, Agatą Widzowską oraz ilustratorami: Katarzyną Kołodziej, Mikołajem Kamlerem, Joanną Rusinek, Pawłem Wakułą i Małgorzatą Flis.

Przemyska Biblioteka Publiczna od kilkunastu lat współorganizuje festiwal literacki Bieszczadzkie Lato z Książką. Podczas czternastej edycji wydarzenia przemyską bibliotekę odwiedzili: językoznawca prof. Jerzy Bralczyk, felietonista Michał Ogórek, satyryk i ilustrator Henryk Sawka, pisarz Łukasz Orbitowski, malarz i grafik Rafał Olbiński¹⁴.

Kolejną rozpowszechnioną formą promowania czytelnictwa i wiedzy są prelekcje i odczyty tematyczne. W Przemyskiej Bibliotece Publicznej odbywają się m.in. spotkania propagujące wiedzę historyczną na temat Przemysła i regionu, często połączone z promocją wydawnictw. Ich organizacja opiera się na współpracy z instytucjami naukowymi i stowarzyszeniami, a prelegentami są historycy, badacze historii, kultury, literatury oraz pasjonaci wiedzy historycznej o regionie. W 2021 r. odbyło się 12 prelekcji, m.in. dr. hab. Tomasz Pudłockiego, prof. UJ: *Przemysł i jego mieszkańcy w obliczu dwóch totalitaryzmów 1939–1945; Fenomen epoki. Kultura wysoka w Europie Środkowej około 1900 roku* oraz „*Oceniam Polskę po jej wrogach*” – Gilbert Keith Chesterton wobec spraw polskich; prelekcja dr hab. Elżbiety Przybył-Sadowskiej, prof. UJ, pt. *Kultura jako język*; wystąpienie multimedialne dr. Michała Ceglarka pt. *Z pietyzmu dla wielkiej postaci i wielkiej sztuki. Wkład Krystyny Kobyłańskiej w badania nad twórczością i postacią Fryderyka Chopina*; odczyt dr. Tomasza Pomykacza pt. *Węgierskie relacje i wspomnienia dotyczące walk o Twierdzę Przemysł opublikowane przed 1939 rokiem*; prelekcja Żanety Niedbały pt. *Krasiczyński księgozbiór na podstawie opracowań i źródeł archiwalnych* oraz prelekcja Jarosława Mikołajewskiego pt. *Cyprian Kamil Norwid, Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Różewicz – poeci 2021 roku*. Zorganizowano także promocję wydawnictw: *Żołynia. Rynek 1. Kamienica Dąbrowskich* oraz *Majerscy dla katedry przemyskiej*, a także promocję książek *Wielka wojna wyzwania duchowych. Kapelani wojskowi na froncie wschodnim 1914–1920* oraz Borysa Płonki *Węgrzy. Stosunki demograficzno-etniczne na przestrzeni dziejów*. Dane statystyczne wykazały, że w 2021 r. w instytucji zorganizowano 34 spotkania autorskie i prelekcje, w których uczestniczyło ogółem 1625 osób.

W przemyskiej księżnicy wiele form promocji czytelnictwa zostało zainicjowanych dzięki ogólnopolskim akcjom i programom promującym kulturę literacką oraz czytelnictwo. Przemyska Biblioteka Publiczna uczestniczy, od pierwszej edycji, w „Narodowym Czytaniu” klasyki literatury polskiej, zachęca młodych do lektury poprzez udział w akcji „Jak nie czytam, jak czytam”, uwalnia książki

¹⁴ M. Maziarz, 14. Bieszczadzkie lato z książką – i rozmową, „Nasz Przemysł” 2021, nr 7, s. 32–33.

w akcji bookcrossingu, w ramach kampanii „Tydzień z Internetem” proponuje działania, które przeciwdziałają wykluczeniu cyfrowemu, promuje kulturę literacką, kreuje modę na czytanie poprzez spotkania Dyskusyjnego Klubu Książki, udostępnia przestrzeń i organizuje spotkania czytelniczo-animacyjne dla Klubu Czytających Rodzin.

Biblioteka nieprzerwanie od 2004 r. przygotowuje niestandardowe projekty w ramach Tygodnia Bibliotek – ogólnopolskiego programu promocji czytelnictwa i bibliotek. Wydarzenia Tygodnia, który przypada od 8 do 15 maja, mają na celu podkreślenie roli czytania i bibliotek w edukacji oraz dla poprawy jakości życia, jak również zainteresowanie książką szerokich kręgów społeczeństwa. Przemyska Biblioteka Publiczna zajęła I miejsce w konkursie na najciekawsze wydarzenie dla młodych czytelników realizowane przez internet w ramach Tygodnia Bibliotek 2020, który przebiegał pod hasłem „Zasmakuj w bibliotece”. Konkurs został zorganizowany przez Zarząd Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Rzeszowie¹⁵.

Istotne miejsce w działalności PBP zajmują kluby czytelnicze, które stanowią formę promowania czytelnictwa opartą na dyskusji o przeczytanych tekstach literackich. W 2021 r. w 55 spotkaniach klubów uczestniczyły 363 osoby. Kluby czytelnicze skupiają miłośników literatury, są miejscem wymiany myśli, spotkań integracyjnych ludzi o podobnych zainteresowaniach. Działające w bibliotekach całego kraju Dyskusyjne Kluby Książki to projekt realizowany w ramach ogólnopolskiego programu promocji czytelnictwa, koordynowanego przez Instytut Książki i adresowanego do czytelników bibliotek publicznych. DKK to miejsce rozmowy i wymiany poglądów, bowiem jak twierdzą badacze, czytanie książek spełnia wiele funkcji społecznych, m.in. niweluje poczucie osamotnienia, pozwala konfrontować poglądy i dowartościowywać się, zwiększa też poczucie bezpieczeństwa¹⁶. W przemyskiej bibliotece DKK dla dorosłych działa od ponad 10 lat, spotkania odbywają się raz w miesiącu w Czytelni Głównej. Lektury klubu oscylują wokół literatury faktu, głównie biografii i reportaży, chociaż zdarzają się powieści historyczne i obyczajowe. Uczestniczki spotkań czytają książki (głównie nowości wydawnicze), piszą recenzje oraz biorą udział w konkursach literackich. W ramach projektu Dyskusyjne Kluby Książki organizowane są również spotkania autorskie, dotychczas w przemyskiej bibliotece gościli: Anna Onichimowska, Anna Janko, Mariusz Urbanek, Anna Nasiłowska, Wojciech Jagielski, Magdalena Zimny, Angelika Kuźniak, Anna Bikont, Joanna Bator i Jarosław Kret.

Instytucja kontynuuje trwające ponad 20 lat działania w ramach kampanii społecznej „Cała Polska czyta dzieciom”. Od 2019 r. zaprasza rodziny z dziećmi do lat sześciu do udziału w Klubie Czytających Rodzin, w którym obecnie

¹⁵ Przemysl.pl, <http://www.biblioteka.przemysl.pl/art,1393,i-miesce-dla-przemyskiej-biblioteki-publicznej-w-konkursie-wojewódzkim> [dostęp: 3.09.2022].

¹⁶ J. Wojciechowski, *Czytelnictwo*, Kraków 2000, s. 103.

uczestniczy 25 rodzin. Głównym założeniem klubu jest integracja rodzin wokół książki i czytania. Program spotkań obejmuje: głośne czytanie wartościowej literatury dla najmłodszych, zajęcia czytelniczo-edukacyjno-animacyjne, spotkania z pisarzami. Proponowane spotkania to okazja do wymiany refleksji na temat literatury dziecięcej oraz książek dotyczących wychowania i rozwoju dzieci. W 2021 r. z najmłodszymi uczestnikami KCR w ramach cyklu „Przemyscy pisarze czytają dzieciom” spotkali się pisarze: Rafał Paśko, Monika Maciewicz i Maria Żemelko. Rodziny z dziećmi do lat sześciu to również odbiorcy kontynuowanego od trzech lat projektu Instytutu Książki „Mała książka – wielki człowiek”, w ramach którego najmłodszy czytelnicy, w wieku przedszkolnym, otrzymują bezpłatne wyprawki czytelnicze. W 2021 r. w siedzibie głównej i w filiach na terenie miasta wydano 110 wyprawek. Dla najmłodszych czytelników przemyska biblioteka przygotowuje plenerowe wydarzenia czytelniczo-animacyjne, które cieszą się zainteresowaniem, w czerwcu 2022 r. odbyło się „Bajkowe powitanie lata”, w którym uczestniczyło 250 dzieci i dorosłych¹⁷.

Przemyska biblioteka współpracuje z placówkami edukacyjnymi i opiekuńczymi miasta, a efektem tych działań są m.in. warsztaty biblioteczne dla pensjonariuszy Domu Pomocy Społecznej im. Świętego Brata Alberta w Przemyślu, organizowane od blisko trzydziestu lat. „Co jakiś czas zdarzają się warsztaty specjalne, o nieco innym przebiegu [...] opiekunowie z DPS przygotowują ze swymi podopiecznymi spektakl teatralny i jego premiera odbywa się [...] w obecności pracowników Biblioteki”¹⁸.

Ponadto instytucja współpracuje z Ośrodkiem Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym w Przemyślu i Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym nr 1 im. Marii Grzegorzewskiej w Przemyślu, organizując warsztaty czytelnicze, które w ubiegłym roku zgromadziły 106 uczestników.

W siedzibie Koła Powiatowego i Grodzkiego Polskiego Związku Niewidomych w Przemyślu we współpracy z przemyską biblioteką odbywają się spotkania Klubu Czytelniczego dla Osób Niewidomych, podczas których prowadzone są cotygodniowe rozmowy o literaturze, słuchanie audiobooków, niekiedy konkursy czytania brajlem.

W strukturze Przemyskiej Biblioteki Publicznej funkcjonuje Mediateka, dział dedykowany młodzieży, który tworzy przyjazną atmosferę do edukacji, rozrywki oraz spędzania wolnego czasu. To miejsce wymiany myśli i poglądów, gdzie młodzi ludzie mogą realizować ważne dla nich projekty, a także pogłębiać swoje zainteresowania i pasje. Mediateka jest miejscem cyklicznych spotkań Stowarzyszenia „Gry i Fantastyka”. Jest to inicjatywa starszej młodzieży, mająca na celu edukację i rozwój w zakresie fantastyki oraz tematów z nią spokrewnionych, m.in.

¹⁷ M. Maziarz, *Bajkowe powitanie lata z Przemyską Biblioteką Publiczną*, „Życie Podkarpackie” 2021, nr 27, s. 17.

¹⁸ E. Lis, *Praca z osobami niepełnosprawnymi w Przemyskiej Bibliotece Publicznej*, „Poradnik Bibliotekarza” 2005, nr 7–8, s. 31.

kinematografii, literatury, filozofii, sztuki. Organizowane są spotkania połączone z animacją wolnego czasu oraz prelekcje i panele dyskusyjne¹⁹. W 2021 r. odbyło się 14 spotkań, w których uczestniczyło blisko 200 osób.

Wraz z pojawieniem się nowej infrastruktury medialnej przemyska biblioteka zyskała nowych użytkowników. Obserwacja ich kompetencji informacyjnych oraz wiedzy na temat nowych mediów – zarówno podczas zajęć edukacyjnych, jak i organizacji kolejnych edycji konkursu na prezentację multimedialną – doprowadziła do opracowania zajęć z zakresu edukacji medialnej w celu podniesienia u uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych kompetencji efektywnego i krytycznego wyszukiwania informacji, poszerzenia wiedzy na temat przestrzegania standardów etycznych i dbania o swoje bezpieczeństwo w sieci oraz dostrzegania praw zarówno użytkowników, jak i twórców. Podczas zajęć realizowane są tematy: korzystanie z informacji, wyszukiwanie informacji w zasobach internetu, zagrożenia wynikające z nadmiernego używania internetu, prywatność w sieci, bezpieczeństwo w internecie, aktywizm internetowy przeciw mowie nienawiści, prawo autorskie, wolne zasoby internetu, prawa autorów i użytkowników.

Mediateka jest również miejscem organizacji konkursów dla młodzieży, a wyposażenie w nową infrastrukturę medialną pozwoliło na rozszerzenie oferty, w której uwzględniono Turnieje Gier na Xbox One. W okresie wakacji i ferii zimowych odbywają się rozgrywki sportowe FIFA. W 2021 r. podsumowano kolejną edycję konkursu fotograficznego pod nazwą VI Konkurs Fotograficzny „#wartościowe-książki”, adresowanego do młodzieży i dorosłych²⁰. Nieprzerwanie od dziesięciu lat odbywa się konkurs multimedialny, który co roku poświęcony jest innej postaci z kręgu literatury, filmu, kultury lub nauki, ostatnia edycja to Turniej Multimedialny „Stanisław Lem – pisarz, wizjoner przyszłości”. Miłośnikom kultury żywego słowa dedykowany był III Konkurs Recytatorski dla Dzieci i Młodzieży „Horyzont słowa”. Natomiast młodzieży, która chciała sprawdzić swoje umiejętności pisania tekstów literackich, zaproponowano Konkurs Literacki „Dziadkowie są jak album z dzieciństwa, pełen historii i wspomnień”.

Szeroką ofertę konkursów skierowanych do uczniów szkół podstawowych przygotowuje Dział dla Dzieci i Młodzieży. Są to inicjatywy cykliczne: konkursy i quizy czytelnicze, plastyczne, recytatorskie oraz z wiedzy o historii. W 2021 r. odbyły się m.in.: „Literackie bingo – zabawa czytelnicza”, „Lego challenge – baśniowe wyzwanie”, III Konkurs Recytatorski dla Dzieci „Tęczowe rymy” im. Urszuli Kozłowskiej, VII Turniej Wiedzy o Baśniach „Andersenada”, Quiz z historii Polski, III Konkurs Plastyczno-Literacki „Pocztówka do św. Mikołaja”, V Konkurs Plastyczny „Czarodzieje dziecięcej wyobraźni – polscy ilustratorzy”.

Starszej młodzieży i dorosłym mieszkańcom miasta oraz regionu instytucja proponuje konkurs recytatorski z długoletnią tradycją, w ubiegłym roku odbyła się

¹⁹ K. Bednarz-Soja, *Mediateka – przystań dla młodych*, „Biblioteka Publiczna” 2018, nr 3, s. 40.

²⁰ J. Szwic, *Laureaci konkursu #wartościoweksiążki*, „Życie Podkarpackie” 2021, nr 25, s. 16.

jego 32 edycja, jest to Turniej Wierszy Jednego Poety im. Ewy Lis oraz 2 edycja konkursu literackiego dla dorosłych pod nazwą Konkurs Literacki „O! miejsce słodkie! gdzie się urodziłem” – list do wnuka²¹. Ogółem w 2021 r. w przemyskiej bibliotece odbyło się 25 konkursów, w których uczestniczyły 1283 osoby.

W ubiegłym roku Przemyska Biblioteka Publiczna zaproponowała placówkom edukacyjnym ofertę zajęć złożoną z 40 tematycznych spotkań: czytelniczo-edukacyjno-animacyjnych, plastyczno-teatralnych i językowych dla dzieci i młodzieży. Zrealizowano 127 spotkań w Dziale dla Dzieci i Młodzieży, Mediatece i filiach PBP, uczestniczyło w nich 1468 osób. Przy realizacji zajęć instytucja współpracowała z 33 placówkami edukacyjno-wychowawczymi: przedszkolami, szkołami podstawowymi i ponadpodstawowymi, ośrodkami szkolno-wychowawczymi miasta i powiatu przemyskiego.

W 2021 r. przemyska biblioteka po raz pierwszy zaoferowała swoim użytkownikom mobilne gry na smartfon oraz warsztaty ich tworzenia na kanwie treści literackich. Wprowadzenie gamifikacji do oferty biblioteki wpisuje się w ogólnopolskie tendencje, gdyż w ostatnich latach bardzo popularne stały się gry miejskie mające na celu integrację środowiska, promocję instytucji kultury i danego regionu. Obecnie gry mobilne coraz częściej są wykorzystywane w działalności bibliotek jako innowacyjne formy przyswajania wiedzy, które uczą krytycznego myślenia, rozwiązywania problemów oraz zapewniają kreatywną zabawę. Mobilne gry literackie pozwalają za pomocą nowych technologii promować czytelnictwo wśród młodych użytkowników²².

W październiku odbyły się premiery dwóch gier mobilnych. Pierwsza z nich to *Balladyna 2.0*, oparta na dramacie Juliusza Słowackiego, poprzedzona warsztatami, podczas których młodzież pracowała nad fabułą. Gra powstała w ramach wspomnianego już projektu III Festiwal Książki „Między pokoleniami” i była wydarzeniem inauguracyjnym festiwalu, w którym udział wzięło ponad 100 osób, a przy jej organizacji nawiązano współpracę ze szkołami miasta oraz powiatu przemyskiego. Natomiast druga październikowa premiera mobilnej gry literackiej to *Tajemnica Tatarskiej 3*, która powstała na kanwie powieści Sharon Cameron *Światło ukryte w mroku*. Gra była ostatnim etapem projektu edukacyjnego „Śladami historii – mobilne warsztaty literackie”. Projekt wsparła dotacja otrzymana przez bibliotekę z MKDNIŚ w ramach programu grantowego „Patriotyzm jutra”²³.

W ofercie przemyskiej biblioteki znajdują się również wizualne formy promocji czytelnictwa, jakimi są ekspozycje. W 2021 r. w budynku głównym i filiach PBP zorganizowano 108 wystaw tradycyjnych, które obejrzało 5237 osób.

²¹ *Nigdy nie zestarzeje się serce, które kocha*, „Życie Podkarpackie” 2020, nr 42, s. 19.

²² H. Kościńska-Jawień, K. Mól, *Gra biblioteczna w pracy bibliotekarza jako narzędzie kształcenia kompetencji i forma aktywizacji użytkowników biblioteki*, <https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/24326/1/20.pdf> [dostęp: 4.09.2022].

²³ K. Bednarz-Soja, *Tajemnica Tatarskiej 3 – mobilna gra literacka w ofercie Przemyskiej Biblioteki Publicznej im. Ignacego Krasickiego*, „Bibliotekarz” 2021, nr 2, s. 22–23.

Ze względu na obostrzenia związane z ograniczeniami pracy instytucji, w ofercie biblioteki znalazły się projekty online, które kierowano do dzieci, młodzieży i dorosłych. Polegały one na publikowaniu różnych działań na stronie internetowej przemyskiej biblioteki, portalu Facebook i kanale YouTube, m.in.: tworzeniu kreatywnych interaktywnych zadań na platformach edukacyjnych z okazji wydarzeń i rocznic literackich czy historycznych, organizowaniu quizów i konkursów online, jak również konkursów recytatorskich online oraz tworzeniu wirtualnych wystaw. Na kanale YouTube publikowano filmy, które promowały ofertę biblioteki, relacjonowały biblioteczne wydarzenia i przypominały ofertę instytucji.

W minionym roku ofertę biblioteki wzbogacono o nowocześniejsze czytelniki e-booków, a w wypożyczalni i w filiach czytelnicy mogli pobierać kody do serwisu e-booków Legimi. Przemyska biblioteka została jedną z bibliotek partnerskich projektu „Wielkie Litery”, realizowanego w ramach programu „Biblioteka przyjazna seniorom”. Projekt ma na celu ułatwienie czytania osobom słabowidzącym.

Podczas realizacji poszczególnych projektów promujących czytelnictwo Przemyska Biblioteka Publiczna współpracowała z wieloma instytucjami zarówno lokalnymi, jak i ponadlokalnymi, były to m.in.: Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej, Archiwum Państwowe w Przemyślu, Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu, Związek Emerytów i Rencistów, Uniwersytet Trzeciego Wieku, Koło Powiatowe i Grodzkie Polskiego Związku Niewidomych, Galeria Sztuki Współczesnej w Przemyślu, Ośrodek Szkolno-Wychowawczo-Rehabilitacyjny w Przemyślu, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1 w Przemyślu, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich – Oddział w Przemyślu, firma Good Books z siedzibą we Wrocławiu, Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Absolwentów I LO w Przemyślu, Szkoła Podstawowa nr 1 im. Henryka Sienkiewicza w Przemyślu, II Liceum Ogólnokształcące im. prof. Kazimierza Morawskiego w Przemyślu, I Liceum Ogólnokształcące im. Juliusza Słowackiego w Przemyślu, Dom Pomocy Społecznej im. św. Brata Alberta w Przemyślu, Stowarzyszenie „Gry i Fantastyka”, Fundacja Wymiany Kulturowej toTU toTAM, Gminny Ośrodek Kultury w Żołyni, Instytut Pamięci Narodowej – Oddział w Rzeszowie, Wydawnictwo Kobiectwo, Kuratorium Oświaty w Rzeszowie – Oddział w Przemyślu.

Ważna dla promocji działań kulturalno-edukacyjnych była współpraca z mediami, w których pojawiały się zapowiedzi oferty PBP oraz relacje z wydarzeń. Były to: TVP3 Rzeszów, TV Podkarpacka, Polskie Radio Rzeszów, Radio Eska, Radio Fara, tygodnik „Życie Podkarpackie”, miesięcznik „Nasz Przemyśl”, Przemyski Portal Informacyjny, portal Przemyśl Nasze Miasto, ogólnopolski miesięcznik „Bibliotekarz”.

Działania Przemyskiej Biblioteki Publicznej na rzecz promocji czytelnictwa zostały zauważone w środowisku bibliotekarskim; instytucja zdobyła II miejsce w ogólnopolskim konkursie „Mistrz Promocji Czytelnictwa 2021”, organizowanym przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w Warszawie. Konkurs popularyzuje

działania bibliotek w całym kraju na rzecz upowszechniania czytelnictwa²⁴. Natomiast za promowanie idei czytelnictwa wśród najmłodszych czytelników instytucja została wyróżniona przez czytelników w pierwszej edycji akcji Przystanku Rodzinka i otrzymała tytuł Biblioteki Przyjaznej Dzieciom²⁵.

Przemyska Biblioteka Publiczna to rozpoznawalny adres w lokalnej przestrzeni kulturalnej, miejsce spotkań i wymiany myśli, które w dużej mierze przyczynia się do utrwalania więzi społecznych. Należy uznać, że działania instytucji promujące czytelnictwo są częścią kultury miasta i regionu, tworzą ją i rozwijają. Czytelnictwo jest jedną z ważnych form uczestnictwa w kulturze, która prowadzi do poszerzenia wiedzy, rozwoju intelektualnego oraz budowania wspólnoty dzięki podobnemu dla grupy systemowi znaczeń i odczuć emocjonalnych, czyli istotnie wpływa na rozwój kultury.

Przemyska biblioteka jest przestrzenią, w której spotykają się ludzie, dochodzi tu do wymiany poglądów, do interakcji między czytelnikami, którzy angażują się we wspólne inicjatywy. Instytucja współpracuje ze środowiskiem lokalnym i buduje swoją ofertę w oparciu o jego zapotrzebowanie. Świadomie buduje swój wizerunek, a podejmowane przez nią liczne działania tworzą przyjazną przestrzeń, w której centrum znajduje się użytkownik. Niewątpliwie można uznać Przemyską Bibliotekę Publiczną za instytucję otwartą, która zmienia się pod wpływem otoczenia i potrzeb jej użytkowników oraz odgrywa istotną rolę w sferze kulturalno-społecznej miasta i regionu.

²⁴ M. Maziarz, *Sukces Przemyskiej Biblioteki Publicznej w ogólnopolskim konkursie*, „Życie Podkarpackie” 2022, nr 16, s. 21.

²⁵ *Przemyska Biblioteka przyjazna dzieciom*, „Nasz Przemysł” 2022, nr 9, s. 37.